

Advies verkenner ten behoeve van collegevorming gemeente Brummen

Hans Gerritsen, Almelo/ Brummen, 4 april 2022

Samenvatting

Ik heb de afgelopen periode een verkenning uitgevoerd naar de meest wenselijke coalitie voor het college in Brummen. Ik dank iedereen voor het vertrouwen in mij gesteld als verkenner. Ik heb de gesprekken als inspirerend ervaren. Ik ben onder de indruk van het commitment van een ieder om zich zo in te zetten voor de gemeente Brummen

Ik adviseer een coalitie van Lokaal Belang, GroenLinks, PvdA en D66.

De belangrijkste argumenten zijn.

1. Deze samenstelling doet recht aan de verkiezingsuitslag. Lokaal Belang wordt de grootste partij, ondanks turbulentie in de afgelopen periode. Het is mij gebleken dat zij door andere partijen als betrouwbare partner worden gezien. GroenLinks en D66 boeken winst procentueel, de PvdA blijft gelijk. De geadviseerde coalitie heeft 13 zetels, een ruime meerderheid.
2. Door al deze partijen wordt het versterken van de bestuurskracht als prioriteit gezien. Dat betekent investeren in de werkwijze en kwaliteit van de ambtelijke organisatie. Dat is ook een financiële opgave. De VVD is gelet op hun nadruk op een stringente uitvoering van het financieel herstelplan, alsmede de liberale invalshoek om uitgaven aan de eigen ambtelijke organisatie te beperken, niet genegen om hier voluit voor te gaan. Door de andere partijen wordt het versterken van de bestuurskracht als randvoorwaarde gezien voor het effectief functioneren van de gemeente op alle beleidsvelden, sterker nog het is een voorwaarde om de eigen zelfstandigheid als gemeente te behouden.
3. Als het gaat om de stabiliteit van een nieuw college is de verhouding tussen Lokaal Belang en de VVD een risicofactor. Dit wordt veroorzaakt door schade in de politieke en persoonlijke verhoudingen die voortvloeit uit de gang van zaken rond het Sportkompas en het aftreden destijds van de toenmalige wethouder van Lokaal Belang. Deze gang van zaken heeft ook bij andere partijen onvrede teweeg gebracht. Ik adviseer na te gaan of dit verder gebracht kan worden, maar het lijkt mij voor nu verstandig het nieuwe college niet te belasten met deze problematiek.

Tot slot, ik adviseer een open politieke cultuur, waarbij partijen die niet in het college vertegenwoordigd zijn hun inbreng kunnen hebben in het beleid. Omdat Brummen in "de buitenwereld" resultaten wil boeken is interne samenhang noodzakelijk. De gemeente Brummen betekent dan meer voor de eigen inwoners.

Verslag verkenner

1 Inleiding

Op woensdag 23 maart heb ik de opdracht ter hand genomen om een advies uit te brengen over de meest wenselijke coalitie voor het college van de gemeente Brummen. Ik ben in eerste instantie benaderd door Lokaal Belang, maar heb de verkenning verricht namens alle partijen. Met vertegenwoordigers van de partijen heb ik kennis gemaakt op 23 maart. Op 30 maart, 1 en 2 april heb ik inhoudelijke gesprekken gevoerd met alle fracties. Ook heb ik gesproken met de burgemeester en de gemeentesecretaris.

Doel van de verkenning is te komen tot een advies over een coalitie die een grote bestuurskracht kan ontwikkelen. Dat is nu in mijn ogen nodig in Brummen, als kleinere gemeente die de eigen zelfstandigheid wil behouden. Om uit te stijgen boven een niveau waarin de wettelijke verplichtingen worden behartigd. De gemeentelijke organisatie kan door strategische personeelsplanning en een procesgerichte werkwijze slagvaardig optreden meer bereiken en de eigen inwoner beter van dienst zijn. Een sterk bestuur in de gemeente kan door actief en ondernemend optreden het verschil maken. Er liggen stevige opgaven voor die daar om vragen. Het intensiever samenwerken met en het betrekken van inwoners en organisaties in Brummen bij het beleid. Het financiële beleid vormgeven. De reorganisatie van het sociale domein. De woningbouwopgave. Het uitwerken van ingewikkelde ruimtelijke opgaven in het dorp Eerbeek die te maken hebben met de papierindustrie, logistiek en mogelijke woningbouw. Daarbij speelt de samenwerking met de provincie Gelderland een grote rol.

2 De vraagstelling

De samenstelling van een coalitie moet in de eerste plaats recht doen aan de verkiezingsuitslag. In mijn ogen moet een college kunnen rekenen op een ruime meerderheid in de raad om effectief te kunnen besturen met voldoende draagvlak. Het college is slagvaardig als zij een team is met wethouders met verbindende eigenschappen en bestuurlijke kwaliteiten. De interne samenhang van het college moet ook terugkomen in de raad. Coalitiefracties moeten elkaar kunnen vinden. Over de hoofdlijnen van beleid moeten afspraken gemaakt worden. Politieke hete hangijzers moeten vooraf leiden tot heldere afspraken onderling. Bovenal is onderling vertrouwen van belang. Dit maakt mogelijk dat vraagstukken en problemen die in de loop van tijd komen kunnen worden opgelost en aangepakt.

Gelet op bovenstaande heb ik in de gesprekken de nadruk gelegd op:

1. De betekenis van de verkiezingsuitslag
2. De focus van het beleid
3. Politiek gevoelige punten
4. Inhoudelijke opvattingen over de hoofdlijnen van beleid
5. Vertrouwen en persoonlijke verhoudingen
6. De meest wenselijke samenstelling van de coalitie

3 De bevindingen

Uit de duiding van de verkiezingsuitslag komt vooral de sterke positie van Lokaal Belang naar voren. Het is verrassend dat zij na een raadsperiode met grote turbulentie toch opnieuw veel vertrouwen hebben gekregen van de kiezer. Het is mij gebleken dat andere partijen Lokaal Belang als potentiële coalitiepartner zien en dat zij hen een nieuwe kans willen geven. Andere winnaars zijn GroenLinks en D66. Het CDA verliest een zetel. De VVD en de PvdA blijven (vrijwel) gelijk.

Bij de vraag naar de focus van het beleid komen er deels verschillende beleidsvelden naar voren. Er worden andere accenten gelegd. Maar het is mij niet gebleken dat een speerpunt van de ene partij grote weerstand oproept bij anderen. Het is goed hier het gesprek verder over te voeren. Strijdige zaken die samenwerking kunnen blokkeren zijn er niet.

Er zijn in mijn ogen twee echt politieke gevoelige zaken in de Brummense politiek.

Het eerste is de ruimtelijke opgave in Eerbeek. Op dit punt is de provincie Gelderland intensief betrokken gelet op de complexiteit van de vraagstukken. Dat heeft de instemming van de partijen. Maar de betrokkenheid van de provincie gericht op een zgn. inpassingsplan is eindig. Dan is de vraag of de gemeente het kan overnemen en wat de gemeente dan wil bij de uitwerking. Over het Burgersterrein is consensus dat daar het Logistiek Centrum niet moet komen. De vraag is wat dan wel. Ook zijn er vragen over nut en noodzaak van het Logistiek Centrum. Bijvoorbeeld van de kant van GroenLinks. Partijen verschillen in de beoordeling van de balans economie-woningbouw en omgeving. Dit zal veel politiek werk met zich mee brengen, ook van de kant van de gemeenteraad van Brummen. Ik zie voor nu geen onoverbrugbare tegenstellingen. Een andere vraag is of de gemeente de problematiek aan kan tegen de tijd dat de provincie zich terug trekt. Dit bestuurlijke vraagstuk komt terug in het tweede politieke punt.

De bestuurskracht van de gemeente is mede op verzoek van de provincie onderzocht door Benschot. Samengevat is de conclusie dat de gemeentelijke organisatie voldoet aan wettelijke normen en eisen. Op onderdelen, bijvoorbeeld ruimtelijke ordening, wordt echter strategische slagkracht gemist. Ook is de procesgerichte werkwijze nog onvoldoende doorgevoerd. Zonder dat nu alles uit het rapport moet worden overgenomen betekent het linksom of rechtsom investeren in de ambtelijke organisatie. Dat betekent een financiële opgave. Ook als je uitwisselen wilt met andere gemeenten, het is dan halen maar ook brengen. Dit advies staat op gespannen voet met het strakke financiële beheer gewenst vanuit dezelfde provincie die het bestuurskrachtonderzoek heeft geïnitieerd.

In het politieke spectrum valt op dat de VVD het primaat bij het financiële beleid legt, een sluitende begroting is een vereiste, liefst moeten lokale lasten omlaag, andere partijen benadrukken het versterken van de bestuurskracht als randvoorwaarde voor de zelfstandigheid van de gemeente Brummen. In dat licht is fasering van het financieel herstel wenselijk.

Verder is een groot aantal beleidsonderwerpen de revue gepasseerd. Op deze punten bestaan accentverschillen, maar overeenstemming is zeker mogelijk. Over woningbouw bijvoorbeeld is er consensus dat er vaart gemaakt moet worden. Locatiekeuze en aard van de bebouwing zal discussie vragen. In dit en in andere dossiers zijn er echter geen argumenten om wel of niet voor een bepaalde coalitie te kiezen. Derhalve beperk ik mij tot deze vaststelling in dit verslag.

Als het gaat om de stabiliteit van een nieuwe coalitie ben ik ingegaan op vertrouwen, persoonlijke verhoudingen en oud zeer. Indien deze blijvend verstoord zijn, vragen deze veel energie. Ze kunnen leiden tot een interne gerichtheid en ondermijnen de slagkracht van het bestuur. Daarmee wordt dan afbreuk gedaan aan de gewenste bestuurskracht. Het is mij gebleken dat de gang van zaken rond de Stichting Sportkompas politieke en persoonlijke schade heeft veroorzaakt die tot de dag van vandaag doorwerkt. Ook is mij duidelijk geworden dat dit niet eenvoudig op te lossen is. Deze problematiek speelt tussen Lokaal Belang en de VVD. Ook zie ik bij andere partijen onvrede over de gang van zaken destijds.

Als het gaat om de gewenste coalitiesamenstelling is er een voorkeur voor een brede coalitie van minstens 12 zetels. De zes partijen in de raad sluiten elkaar niet uit. De verhouding Lokaal Belang - VVD ligt moeilijk.

Veel gesprekspartners opteren voor een beknopt coalitieprogramma. Om een sterk team te formeren met voldoende kwaliteiten en verbindende eigenschappen stellen verschillende partijen voor dat meegedacht kan worden over de wederzijdse wethouders. Uiteindelijk bepaalt de eigen fractie wie de wethouder wordt. Het komt de teamvorming echter ten goede als fracties

over en weer in de gelegenheid zijn geweest de wethouderskandidaten te beoordelen. Sommige partijen adviseren drie wethouders, anderen vier. Ik pleit voor een brede coalitie met vier wethouders elk 1 fte. Het is mijn overtuiging dat voldoende bestuurlijke capaciteit de slagkracht ten goede komt en meer mogelijkheden biedt voor samenwerking met inwoners, maatschappelijke organisaties en andere partners in de eigen gemeente en regio. Het is de overtuiging van sommige gesprekspartners en ook van mij dat deze investering zich terug gaat verdienen.

4 Advies

Op grond van bovenstaande overwegingen, het recht doen aan de uitslag, de wil om te investeren in bestuurskracht van de gemeente en de mate waarin onderlinge verhoudingen belast worden door gebeurtenissen in het recente verleden beveel ik aan een coalitie met als samenstelling: Lokaal Belang, GroenLinks, PvdA en D66.

Ik adviseer een open bestuursstijl waarbij ook de fracties die niet in het college zijn vertegenwoordigd betrokken worden. Inbreng en kritiek van de raad, ook oppositie moeten serieus genomen worden door het bestuur en waar mogelijk vertaald worden in beleid. Door deze bundeling van krachten verschuift het accent van interne gerichtheid naar een externe en ondernemende aanpak waarin de gemeente Brummen zich neerzet als speler van betekenis, in de eigen gemeente en in de regio. Dat maakt dat de gemeente meer gaat bereiken voor de eigen inwoners.